

Şah Faisal Cami - Vedat Dalokay

1966 yılında Pakistan'ı ziyaret eden Suudi Kralı Faisal tarafından Pakistan halkına bir armağan olarak yaptırılan Kral Faisal Cami ve Külliyesi, İslamabad kentinde konumlanıyor. Kompleksin projesi, UIA aracılığıyla düzenlenen uluslararası bir yarışma sonucunda seçildi. 17 ülkeden gelen 43 proje arasından birinci olarak seçilen Vedat Dalokay'ın proje çalışmaları, 1973 yılında tamamlandı. Çeşitli politik sorunlar ve siyasal değişimler yüzünden 1978 yılına sarkan uygulama tarihiyle birlikte 1988 yılında tamamlanan yapı, 200 dönümlük bir park içine inşa edildi.

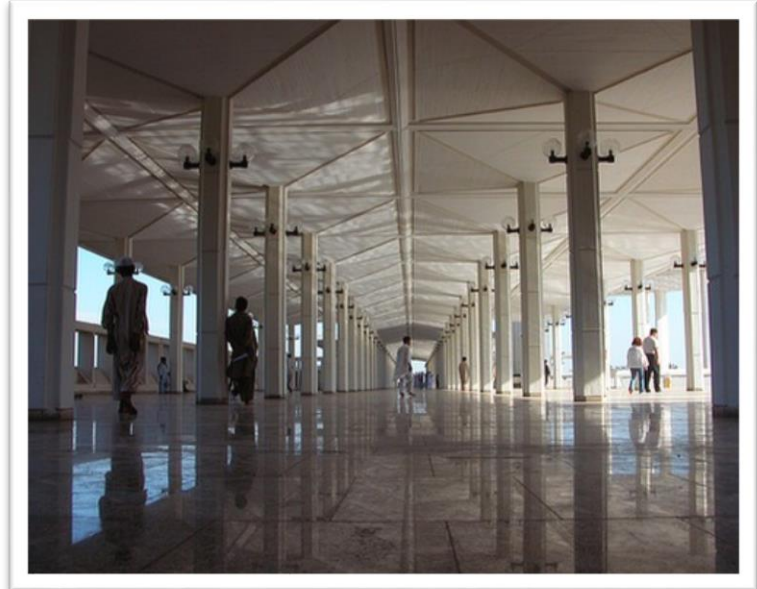
Kral Faisal Cami tasarlanırken, geçmiş cami örnekleri göz önünde tutularak hareket edilmiş. Buna bağlı olarak, minarelerin yapılanmasında Edirne Selimiye Cami örnek oluşturmuş. Hep açık mekanlı olan Moğol camileriyle, Osmanlı cami tipinin sentezi olan bir açık mekan tipolojisine sahip Kral Faisal Cami, dışarıda oluşturulan namazgahın yaklaşık 2 bin kişi alabileceği şekilde planlanmış. Binanın hemen girişinde konumlanan hauzun haricinde, iç mekanın ortasında bulunan havuzun yüksekliği, sahip olduğu değiştirilebilen düzencele doğal

havalandırma sağlıyor. Kıvrak plak çatılı caminin piramidini meydana getiren plaklar arasında bırakılan boşluk sayesinde yapıya hem doğal ışık giriyor, hem de havalandırma işlevi görüyor. Caminin bu biçimlenme içerisinde ışık almasının diğer bir getirisi ise, taşıyıcıların gizlenmesine olanak sağlaması.

Cami, yüksek teknolojik olanaklardan faydalanarak değil, yerel yapım teknikleri kullanılarak inşa edilmiştir. Klasik cami tipolojisinin vazgeçilmezi kubbe konstrüksiyonunun Kral Faisal Cami'nde kullanılmamasının ardında ise, yalnızca modernize edilmiş bir ibadet alanı yaratmanın ötesinde motivasyonlar yatıyor. Bunlardan biri, caminin önünde konumlandığı sivri tepelerden oluşan Mangala Dağları'na yapısal bir öykünmenin söz konusu olması. Çatı strüktürünün dağların bir uzantısı niteliği taşımasının yanında, Pakistan'da o dönemde halen yaşamakta olan çadır kültürünün biçimsel bir tekrarı olarak piramidal kuruluşlar öngörülmüş. Kubbe kullanmaktan imtina edilmesi konusunda öne sürülen bir diğer kriter de akustik sorunlar ve iç kabuktaki geniş alanların bezenmesindeki zorluklar. Kral Faisal Cami'nin iç mekanında da, camilerin insan üzerinde bıraktığı gözlemlenen hüznü havadan kaçınılmasıyla, Tanrı sevgisi ve yaşam sevinci vurgulamak amaçlanmıştır.

Vedat Dalokay ve ekibi, yarışma projesiyle birlikte gönderdikleri raporda, tasarıma dair düşüncelerini böyle açıklıyorlar: "İslamiyet, mabet formunu tayin etmemiştir. Her toplum ve sanatçısı cami mekanını ve ve formunu kendi din anlayışları, toplum ve çevre koşulları içerisinde ele almıştır. Cami mekanlarının tarihi gelişimi, teknolojik imkanlar ve İslam dinindeki Tanrı kavramı, ele aldığımız bu ulu mabedin mekan anlayışını çizmiştir.

“Mabet, şehir silüetinde geceleyin de varlığını ortaya koyabilmelidir. Kubbe yarıklarını ve minarelerin konstrüktif elemanlarını aydınlatan ışık hazneleri, mabet formunun gerçek kişiliğini bozmadan onu içten aydınlatmakta ve mabet, geceleyin de gündüz canlılığında yaşamaktadır.

“Cami, tabiatla kaynaşmıştır; topraktan yükselen, on abağlı bir düşünceyle ele alınmıştır. (...) Her gün gerçekleşecek cenaze namazları ve merasimleri, mabet aktivitesini aksatmayacak yepyeni bir anlayışla ele alınmıştır. Hazırlanan ayrı bir platform, en büyük cenaze namazı ve merasimlere imkan vermektedir. Bu, planın en büyük ve yeni özelliğidir. Cemaatler arasında güçlü bir bağ kurulmuştur ve tüm noktalardan, tüm cemaatlerin her türlü dini aktiviteye rahatça ve aynı anda katılabilme imkanları araştırılmıştır.”